

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.030508 «Фінанси та кредит»
за спеціалізацією «Банківська справа»
на тему:
«Кредитування клієнтів банками: сучасний стан
та перспективи розвитку»

Виконала: студентка 4 курсу, групи 1
Факультету фінансів та банківської справи

САЄНКО М.О.

Керівник: к.е.н., ст.викладач

Ралова Н.В.

ОДЕСА - 2020 року

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження.

Найважливішою ринковою категорією економіки, яка відображає економічну дійсність спільноти є кредит. Завдяки кредиту між учасниками кредитних операцій формується взаємовідносини.

Кредит в економіці країни необхідний, передусім, як гнучкий механізм межгалузевого циркулювання ресурсів та урівноважування норми прибутку. Завдяки кредиту з'являється змога подолати лімітованість індивідуального капіталу. Одночасно кредит підтримує кругообіг виробничих фондів підприємств, обслуговування процесу сбуту товарів, які позитивно впливають на розвиток економіки України.

У ринковій економіці банківський кредит являється основною формою кредиту. Банківське кредитування - важливий інструмент сдатний стимулювати національне виробництво, без якого не можуть вдало працювати товаровиробники. Банківське кредитування клієнтів, найбільш результативна та прибуткова частина діяльності кредитно-фінансових установ, з огляду на те, його актуальність помножується для банків та їх клієнтів. Бо, по-перше, для вирішення поточних та довгострокових потреб у клієнтів з'являється можливість стрімко та по-простому отримати потрібні їм ресурси. По-друге, банки завдяки цьому трансформують свої непостійно свобідні пасиви в активи, які можуть принести прибуток.

Даній темі приділяють значну увагу науковці і практики банківської галузі. Великий внесок у дослідженні розвитку кредитування в Україні роздягались вітчизняні науковці, серед яких А.В. Глущенко, Г. Музиченко, Л. Примостка, І. Сало, О. Болдирєв, О. Дзюблюк О. Криклій, Р. Павленко, Я. Молохова та ін., а також видатні зарубіжні вчені Е.Дж.Долан, Р.Коттер, В.Лексіс, А.Маршал та ін.

Метою випускної роботи є посилення та поліпшення теоретичних та методичних основ кредитування клієнтів банками та запропонувати практичні рекомендації його піднесення (розвиток) в сучасних умовах.

Для досягнення поставленої мети в дипломі вирішувалися такі **завдання**:

- узагальнити сутність і принципи банківського кредитування клієнтів;
- дослідити класифікацію банківського кредитування клієнтів;
- проаналізувати стан кредитування клієнтів в Україні;
- розглянути та проаналізувати формування кредитних ресурсів ПАТ «БАНК ВОСТОК»;
- розглянути та проаналізувати кредитний портфель банку;
- охарактеризувати якість кредитного портфелю ПАТ «БАНК ВОСТОК»;
- виявити недоліки банківського кредитування клієнтів в Україні;
- запропонувати практичні рекомендації піднесення (розвитку) кредитування клієнтів в сучасних умовах;

дослідити світовий досвід банківського кредитування клієнтів банків

Об'єкт дослідження – діяльність банків стосовно кредитування клієнтів в Україні в сучасних умовах.

Предмет дослідження є кредитування клієнтів банком на прикладі ПАТ «БАНК ВОСТОК».

Методи дослідження. Базою дипломного дослідження стали загальноновизнані наукові положення фундаментальної, загальнонаукової теорії пізнання вивчаємих обставин і процесів. Зокрема вивчення процесів кредитування клієнтів комерційними банками України здійснено за допомогою діалектичного, історичного і системного методів. У процесі вивчення досвіду кредитування клієнтів іноземними банками використано табличний і графічний методи. У дослідженні сутності кредитування клієнтів банками використовувалися методи порівняння, аналізу та синтезу.

Інформаційною базою дослідження є: законодавчі і нормативно-правові акти, стосовно кредитування клієнтів банками України, опубліковані данні Національного банку України, офіційна звітність банків України, статистичні матеріали Міжнародного валютного фонду, данні АФУ (Асоціація Фінансистів України), данні Інституту економіки та прогнозування НАНУ.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (80 найменувань) і додатків. Загальний обсяг роботи становить 108 сторінок. Основний зміст викладено на 83 сторінках. Робота містить 20 таблиць, 21 рисунок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні основи сучасного банківського кредитування клієнтів**» було досліджено, що на У ринковій економіці найважливішою формою кредиту є банківський кредит. Кредитування клієнтів є однією з основних функцій банків, як спеціалізованих кредитних установ. Необхідний інструмент стимулювання економіки країни – це банківський кредит, без якого не можуть успішно працювати підприємства.

Наразі можемо спостерігати в нашій державі дефіцит позичкового капіталу, який викликаний такими причинами, як низький рівень доходів населення, збільшення відсотку «тіньової економіки», «відплив» капіталу за кордон. Через це методи кредитування в Україні не дуже ефективні. Для розвитку економіки, створення нових робочих місць і розвитку самозайнятості потрібні дешеві довгі кредити в національній валюті. Іноземні інвестори бачать ризики в інвестуванні до України із-за значної невизначеності на Донбасі. Це означає, що повинні запускатися внутрішні механізми розвитку економіки. Загальна економічна ситуація вимагає нестандартних рішень.

Фінансово-кредитна установа обов'язково повина розрізняти об'єкти кредитної операції, особливо ті, які пов'язані або з капітальними вкладеннями, або з основною виробничою діяльністю.

Стосовно правил кредитування клієнтів, то їх чітке формулювання має найголовніше значення в кредитному менеджменті. В процесі управління кредитуванням клієнтів необхідно володіти ефективним порядком (сукупністю правил) розв'язання тих чи інших типових проблем.

Аналіз законодавчої бази проілюстрував те, що законодавча база щодо кредитування клієнтів є недосконалою. Нами були опрацьовані такі нормативно-правові акти: Конституція України, Господарський та Цивільний кодекси, закони «Про банки і банківську діяльність» та «Про Національний банк України» і нормативно-правові акти НБУ – постанови, інструкції.

У другому розділі **«Сучасний стан кредитування клієнтів банками України на прикладі ПАТ «БАНК ВОСТОК»** проведено аналіз стану банківського кредитування в цілому по банківській системі та на прикладі окремого банку.

Можна зробити висновок, що, з 2015р. по 2017р. прослідковується зменшення наданих кредитів клієнтам. Це пов'язано із зменшенням кількості банків в Україні. Проте, активи банків у 2017 році порівняно з 2016 роком зросли і це говорить про те, що на фінансовому ринку залишаються хороші банки, які примножують свої активи та працюють відповідно до законодавства, яке, на жаль, часто змінюється та диктує жорсткі умови функціонування.

Для того, щоб вирішити проблеми на ринку кредитування, було проаналізовано причини, які призвели до такої ситуації в даній сфері банківської діяльності. В сучасних умовах можемо спостерігати процеси в банківському кредитуванні, коли не відбувається не те що зростання, а й навіть відновлення обсягів надання банками позичок населенню. Однією з головних причин цього є занадто висока частка проблемної заборгованості населення перед банками. Для цього визначили динаміку загальних активів (у тому числі складових) банків України та проаналізували розмір кредитів наданих клієнтам. Для розвитку процесу кредитування було проаналізовано сучасний стан кредитних операцій банку, починаючи з визначення місця, яке посідають кредитні операції в загальному обсязі активів банку. Коефіцієнт питомої ваги кредитів у загальних активах банку показав частку кредитних операцій у загальних активах банку і охарактеризував кредитну активність банків. Банк, які занадто перевантажені позиками, мають високий коефіцієнт питомої ваги позик у загальних активах. Показник понад 65% вважається високим. Ліквідні банки мають нижчий рівень цього коефіцієнта, але більшу частку коштів у короткострокових коштах грошового ринку та в інвестиційних цінних паперах, які, у свою чергу, можуть легко конвертуватися в грошові кошти, які потім можуть бути видані у формі позик.

Більша частина кредитів та заборгованості клієнтів припадає на юридичних осіб. У відсотковому співвідношенні у 2020р. порівняно з 2015р. частка кредитів та заборгованості юридичних осіб зменшилася на 2,7%.

Також можна зазначити, що вітчизняній банківській системі необхідне реформування, яке буде спрямоване на підвищення доступності кредитів, зниження їх вартості, доступні кредитні ставки.

Необхідно оновити нормативно-правову базу щодо банківського кредитування та розглянути іноземний досвід, використати певні іноземні процедури в Україні. Як висновок, банківська система та фінансовий сектор в Україні потребують реформ. Для оздоровлення фінансового сектору, підвищення темпів економічного зростання в Україні необхідно створити ефективний механізм удосконалення політики кредитування банками.

Розвиток економіки багатьох держав світу на сучасному етапі неможливий без фінансово-економічних криз, які час від часу виникають в цих державах і спричиняють негативні наслідки в усіх сферах життєдіяльності суспільства, знижуючи його добробут.

Причини таких криз різні, переважно це недосконале законодавство в сфері кредитування фізичних та юридичних осіб, нерозвиненість інфраструктури кредитного ринку, політична та економічна нестабільність. Фінансово-економічні кризи ведуть до погіршення основних макроекономічних показників, що стає причиною таких процесів: ріст інфляції, зниження ВВП, зростання темпів безробіття, що, в свою чергу, веде до зниження доходів, що є визначальним фактором в кредитуванні.

Основна частина цих проблем у кредитуванні пов'язана саме з високим рівнем заборгованості, адже відсоток неповернення за споживчими кредитами в нашій державі залишається занадто високим.

Для того, щоб вирішити проблеми на ринку кредитування клієнтів, потрібно почати з дослідження причин, які призвели до такої ситуації в даній сфері банківської діяльності. В сучасних умовах можемо спостерігати процеси в банківському кредитуванні, коли не відбувається не те що зростання, а й навіть відновлення обсягів надання банками позичок клієнтам. Однією з головних причин цього є занадто висока частка проблемної заборгованості клієнтів перед банками. Погіршення стану українських підприємств після нової хвилі девальвації гривні і зубожіння населення негативно позначилося на платоспроможності позичальників, і в результаті частка простроченої заборгованості в кредитному портфелі платоспроможних банків з початку 2015 року неперипинно зростає.

Проаналізувавши склад кредитного портфеля, ми бачимо, що найбільшу вагу займають кредити юридичним особам. Щодо лінійки кредитів ПАТ «БАНК ВОСТОК», то вона сфокусована на потребах клієнтів. Банк пропонує беззаставні кредити на споживчі потреби клієнтам, які одержують на платіжні картки банку заробітну плату або пенсійні виплати, а також кредити під заставу на придбання нерухомості, автомобіля, споживчі цілі.

Сильними сторонами банку являється те, що проводиться жорсткий контроль позичальників, умов для кожного клієнта, не притримання політики бути на вершині всіх позицій на банківському ринку, наприклад за найбільшими ставками по депозитам, найменшими ставками за кредитами та

відсутність щомісячної комісії, обмеження в позикових лімітах як готівкового так і карткового кредитування, отримання прибутку на честних умовах, відсутність прихованих доходів, поєднана в усі нюанси та відсутність недоброзичливості до кожного клієнта.

Негативними сторонами буде: не широкий спектр послуг, який потребують клієнти, досить значно відрізняється політика ПАТ «БАНК ВОСТОК» від конкурентів (без приховування інших доходів, вказуючи вищі % ставки та щомісячну комісію), що наводить на сумнів потенційних клієнтів чи користуватись послугами та продуктами даного банку.

А загалом заборгованість клієнтів перед банківською установою не велика, так як погашення відбувається своєчасно, навіть якщо виникає коротка заборгованість, то завдяки жорсткому контролю, перевірці кожного клієнта на правдивість інформації про доходи, анкетні дані, отримані при зустрічі в установі, відбувається погашення як тіла кредиту так і заборгованості клієнтами.

У третьому розділі «**Перспективи розвитку кредитування клієнтів банками України**» доведено, що на даний момент, єдиний сегмент, практично відновився після кризи, - споживче кредитування і кредити готівкою. Саме тут фінансові установи можуть зараз отримати реальний прибуток. Тому зараз в Україні спостерігається справжній бум кредитування готівкою і споживчого кредитування. На сьогоднішній день цей сегмент рухається швидкими темпами до докризових показників (темпи видачі кредитів, обсяг портфеля в даному сегменті), проте досвід минулих помилок повинен все ж таки внести свої корективи, особливо для професійних гравців, які працюють на перспективу: зміни доведеться вносити і в методи оцінки операційних ризиків, у принципи взаємодії з бюро кредитних історій, правильної оцінки платоспроможності позичальника, роботи з простроченою заборгованістю.

Було надано рекомендації щодо поліпшення становища банківської установи на сьогоднішній день:

- розробка нових банківських послуг та продуктів для фізичних осіб-підприємців, адже сьогодні, для СПД, ЧП та просто підприємців, банк зменшує видачу готівкових коштів майже в 2 рази чим просто для фізичних осіб, клієнтів з вулиці;
- не дивлячись на банки конкуренти, розробляти свої продукти з відсотковими ставками, які задовольняли б клієнтів, можливо не в повному обсязі.

На нашу думку, необхідно розроблення дієвих заходів з боку держави щодо стимулювання кредитної активності фінансово-кредитних установ, а саме:

- розвивати реальний сектор економіки;
- зменшувати податкове навантаження на малий та середній бізнес, які є основними продуцентами доходів громадян України;
- слідкувати та підтримувати рівень ліквідності вітчизняної банківської системи (надмірна ліквідність веде до зростання інфляції, а її нестача – до

нездатності вчасно і в повному обсязі розраховуватися за своїми зобов'язаннями);

- повернути довіру населення до банківської системи України
- вдосконалити регулювання прав кредиторів та позичальників на законодавчому рівні з боку держави.

Таким чином, вдосконалення оцінки кредитоспроможності позичальників банком як методу зниження кредитного ризику є найбільш доцільним в сучасних умовах також з огляду на те, що інші заходи вимагають порівняно більших витрат, а-тому знижують фінансові результати банку від проведення операцій кредитування населення. Тому підвищення ефективності оцінки кредитоспроможності позичальників вбачається одним із основних чинників розширення операцій кредитування населення банками в Україні сьогодні.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі наведено теоретичне узагальнення і вирішенні завдань, які полягають у визначенні теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення розвитку кредитування клієнтів в Україні.

За результатами виконаної кваліфікаційної роботи зроблено наступні висновки.

В умовах значних ризиків стабільності економічної ситуації в Україні внаслідок тривалого збройного конфлікту на Сході країни загострюються проблеми забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері, зокрема у сфері банківського кредитування господарюючих суб'єктів.

Як свідчать дослідження, значного розвитку набуває кредитування нефінансових корпорацій – суб'єктів підприємництва, що займаються виробничою діяльністю, реалізацією товарів і наданням послуг (так звані суб'єкти реального сектору економіки).

Обираючи між ризиковим кредитуванням корпоративних позичальників та значно безпечнішим кредитуванням дефіциту державного бюджету (ОВДП) чи короткостроковим кредитуванням НБУ (деPOSITNІ сертифікати) на тлі проблемності значної частини корпоративних позичальників банки обирають більш комфортний для себе шлях кредитування держави. У зв'язку з цим, заходи держави щодо активізації корпоративного кредитування мають включати заходи зі зменшення дефіциту державного бюджету, що покривається ОВДП.

Також можна зазначити, що вітчизняній банківській системі необхідне реформування, яке буде спрямоване на підвищення доступності кредитів, зниження їх вартості, доступні кредитні ставки. Також необхідно оновити нормативно-правову базу щодо банківського кредитування та розглянути іноземний досвід, використати певні іноземні процедури в Україні. Як висновок, банківська система та фінансовий сектор в Україні потребують реформ. Для оздоровлення фінансового сектору, підвищення темпів

економічного зростання в Україні необхідно створити ефективний механізм удосконалення політики кредитування банками.

Дуже корисним для роботи банків може бути створення загальної системи інформації щодо клієнтської бази, якою міг би користуватися будь-який банк.

Слід також зауважити: для забезпечення успішної діяльності банку необхідні політичні і інституційні реформи, які б зменшували негативний вплив зовнішніх факторів на кредитну діяльність банків.

Потрібно створити механізм довіри клієнтів банкові і навпаки. Фізичні особи, маючи розрив між їхніми можливостями і бажанням купити, з радістю беруть кредит в банках і особливо на довгі терміни. Банки, хоча і з радістю отримують проценти за надані кредити, все ж ризикують. Отож, схема надання кредитів потребує вдосконалення.

Потрібно створити механізм структурного рефінансування, запровадження нових інструментів стимулювання банківського кредитування підприємств реального сектору економіки (зокрема, підприємств середнього та малого бізнесу, експортоорієнтованих, імпортозамінюючих та високотехнологічних). Одним з можливих варіантів активізації кредитування може бути створення механізму рефінансування надійних системних банків з метою подальшого спрямування цих коштів підприємствам реального сектору економіки. Ключовим принципом реалізації механізму структурного рефінансування має стати залежність обсягів та вартості кредитів, наданих НБУ комерційним банкам, від обсягів та якості кредитів, що надаються банками підприємствам реального сектору економіки. Крім того, необхідне розроблення на рівні НБУ переліку індикаторів ефективності та контролю за реалізацією цього механізму;

Удосконалення роботи з кредитування клієнтів повинно здійснюватися за різними напрямками, зокрема, такими як: модернізація скорингових моделей при аналізі конкурентоспроможності фізичних та юридичних осіб, вдосконалення аналізу та контролю ризиків банку, вдосконалення методики формування страхового резерву при роботі з проблемними кредитами, розмежування функцій в кредитному процесі та вдосконалення методології обліку кредитних операцій.